

mogel razviti, kaj šele kopirati in montirati. Glavno mu je bilo, da je posamezne pojave rešil pozabe. Takšno stanje dolgo ne more trajati. Treba bo najti dodatna sredstva, da se posneti filmi dokončajo, a tudi redna sredstva, da se bodoča snemanja izvedejo do zadnje faze. Pomoč je nujna, če nočemo, da ljudje, ki so doslej delali brez nagrad in teh tudi v prihodnje ne pričakujejo, zapadejo malodušju.

Ako se odboru za etnografski film ne bo posrečilo doseči, da se težavno stanje slovenskega etnografskega filma popravi, se bo njegova vloga skrčila na zgolj birokratsko registriranje tridesetorice filmov in bo njegov nadaljnji obstoj iluzoren.

Résumé

LE COMITÉ SLOVÈNE DU FILM ETHNOGRAPHIQUE

L'auteur mentionne, d'abord, la fondation du Comité yougoslave du film ethnographique, en 1957, présidé par le professeur Milovan Gavazzi (Zagreb), et la «Soirée du film ethnographique» qui a eu lieu lors du Congrès de l'Union des Sociétés folkloriques de Yougoslavie, à Varaždin, en août 1957. L'intérêt pour le film ethnographique étant très vif en Slovénie, un Comité slovène du film ethnographique s'est constitué au sein de la Société slovène d'ethnographie, à Ljubljana, en décembre 1957. Ce Comité, présidé par Boris Orel, voudrait servir d'appui au Comité yougoslave du film ethnographique, et répondre surtout aux besoins spéciaux de la Slovénie. Il a établi, tout d'abord, une liste de 105 thèmes ethnographiques aptes à être filmés, en Slovénie, et mis en évidence les films slovènes de genre ethnographique réalisés depuis 1945 (21 films de 35 mm et 9 films de 16 mm). Dans l'avenir, il faudra surtout vaincre les difficultés qui s'imposent à la production de films ethnographiques de large distribution (35 mm). Quant à la production de films ethnographiques de genre scientifique (16 mm), assumée en général par l'Institut slovène des traditions populaires auprès de l'Académie Slovène des Sciences et Beaux-Arts, elle se heurte à des obstacles d'ordre financier. C'est au Comité de trouver les possibilités afin que la production de films ethnographiques des deux genres puisse continuer.

MEDNARODNI SEMINAR ZA ETNOGRAFSKI FILM V PRAGI 1957

Niko Kuret

CIFE (Comité international du film ethnographique) s sedežem v Parizu, ki so ga ustanovili v okvirju UNESCO 1956 in ga tvorijo nacionalni komiteji za etnografski film (doslej jih je 9, med njimi je najmlajši jugoslovanski), prireja pogoste seminarje (»colloques«). Šesti po vrsti je bil seminar v Pragi septembra leta 1957. Oficielni delegat za Jugoslavijo je bil prof. Zvonko Ljevaković, za Slovenijo sem se ga neoficielno udeležil podpisani. Osrednji predmet pogovorov sta bila razmerje med etnografom in filmarjem ter vloga etnografske tematike v filmski proizvodnji. Glavna referenta sta bila prof. Karel Plicka (Praga), Osnovna vprašanja etnografskega filma, in A. Métraux (UNESCO — Paris), Etnografska veda in film. Posamezne delegacije so precizirale svoje pojmovanje etnografskega filma, tako tudi jugoslovanska. Delegacije so predvajale tudi svoje filme (Jugoslavija: Zvone Sintič, Zima mora umreti [Kurentovanje] ter Metod in Milka Badžura, Pomlad v Beli Krajini), o katerih so udeleženci nato diskutirali. Kurentovanje, ki je zaradi stiske s časom edino prišlo na spored, je

vzbudilo veliko zanimanje in priznanja.* Zadnji dan je bil posvečen praktičnemu delu v praškem »filmskem mestu« Barandovu.

Jedro razprav so zajele naslednje resolucije:

I. Projekt Vzhod-Zahod

Mednarodni komite etnografskega filma, ki je bil ob svoji ustanovitvi vključen v dve mednarodni organizaciji, v Mednarodne kongrese antropoloških in etnoloških ved na znanstvenem ter v Mednarodno federacijo filmskih arhivov na filmskem področju, ne more puščati v nemar projekta UNESCO: »Medsebojno upoštevanje kulturnih vrednot Vzhoda in Zahoda.« Zivo si želi, da se mu predloži natančno poročilo, ki naj mu pomore pri odločitvi, v kolikšni meri in na kakšen način bi mogel prispevati k njegovemu uresničenju.

Komiteju se zdi zaželeno, da se zajamejo v ta projekt, ako naj dobi polno znanstveno vrednost, vse kulture v kateri koli zemljepisni legi. Hkrati je mnenja, da je treba obravnavati, ako naj nameravano sodelovanje obsega produkcijo in izmenjavo filmov, Vzhod in Zahod s stališča absolutne recipročnosti.

II. Problem cenzure

Seminar izraža željo, naj se pripravi mednarodna akcija proti nevarnostim cenzure na področju filmov etnografskega značaja. Dejansko kaže, da bi delno ali v celoti izvajana cenzura nad takšnimi filmi privedla do omejitve v obdelavi snovi in s tem do znižanja splošne znanstvene ravni, kar je nezdržljivo s sleherno znanstveno dejavnostjo in kar brani ljudem dostop v področje znanosti in se tako konča v resničnem samomoru.

III. Analiza in katalogizacija filmov

Upoštevač važnost razširjenja vseh dokumentov, ki so v zvezi z etnografskim filmom, opozarja seminar, da bi UNESCO moral:

1. izdati drugi katalog etnografskih filmov in, ako tega ne stori, pristati, da ga izdamo mi drugod;

2. pripraviti izdajo nadaljnjih katalogov in dati na razpolago sredstva za izdelavo in izdajo teh katalogov.

V tej zvezi naproša seminar nacionalne komiteje, naj sodelujejo pri katalogu po začasnem vzorcu analize, kot ga je predložil CIFE.

IV. Ohranitev filmov

Seminar želi, naj bi nacionalni komiteji in podobne ustanove:

1. poskrbeli, da se pri montaži odpadlo gradivo etnografskega značaja shrani in uredi;
2. okrepi sodelovanje z nacionalnimi filmotekami in v okviru vsake filmoteke ali v tesni zvezi z njo uredili zbirko, ki bi predstavljala arhiv etnografskih filmov.

V. Razširjanje in izmenjava filmov

Seminar želi pripomoči k izmenjavi in razširjenju etnografskih filmov na naslednji način:

1. **Prodaja nekomercialnih filmov:** Seminar osvaja načelo prodaje filmov za dvojno ceno kopije (v deželi, kjer je bil film izdelan) po posredovanju CIFE.

2. **Izmenjava in cirkulacija komercialnih ali nekomercialnih filmov:** Seminar priporoča izmenjavo ali cirkulacijo filmov med posameznimi nacionalnimi komiteji. Dokončna izmenjava bi se dala izvesti na osnovi enakovrednosti filmov (dolžina, barva, tehnična kvaliteta). Občasna izmenjava od enega komiteja do drugega bi potekala — razen v izjemnih primerih — preko FIAP. Vsekakor je treba CIFE, če ne deluje kot posrednik, o zamenjavi obvestiti.

3. Seminar priporoča, naj bi vsak nacionalni komite v svoji deželi prevzel odgovornost za uporabo etnografskih filmov, ki na noben način ne smejo biti modificirani in ne predvajani občinstvu, kakršnemu niso namenjeni.

4. Televizija.

a) Seminar jemlje z zadovoljstvom na znanje predlog UNESCO, da bo včlanjene države opozoril na obstoj nacionalnih komitejev. Le-ti bodo mogli javiti televizijskim postajam, kateri etnografski filmi obstajajo in katere bi kazalo predvajati v televiziji za medsebojno spoznavanje narodov.

b) V primeru mednarodnega izmenjavanja teh filmov bo CIFE prevzel nalogo posrednika, če pa že to ne, ga je treba o tem obveščati.

VI. Odnosaji s komercialnim filmom

Spričo stalno naraščajočega števila in izrednega komercialnega uspeha laži-dokumentarnih filmov se seminar upira uporabi filmskih dokumentov, ki jih saemajo v različnih kulturnih območjih in jih proizvajajo zaradi senzacionalnosti, pa resnično docela pačijo ali pa jo kažejo v popačeni in nerazumljivi podobi. Nevarnost, ki nastaja zaradi razširjanja takšnih filmov, se

* Gl. moje poročilo v »Naših razgledih« 7 (1958), 76.

nam zdi precejšnja, saj predstavlja oviro za boljše spoznavanje in sporazumevanje med narodi. Seminar prosi vse producente, naj se zavedo svoje odgovornosti na tem področju. Seminar naproša nacionalne komiteje, naj ta poziv v svojih deželah kar se dá na široko razširijo. Seminar tudi z zadoščanjem sprejema povabilo beneške Biennale, naj bi se priredil v začetku septembra prihodnjega leta mednarodni sestanek za razgovor o temi: Etnografija in komercialni film.

VII. Splošni predlogi

1. Glede na naglo ginevanje nekaterih kultur in upoštevajoč stalno spreminjanje sodobne civilizacije opozarja seminar organe javne uprave na nujnosti, da se izvede temeljita filmska dokumentacija na tem področju.

Predlaga, naj bi se izvedba te dokumentacije zasnovala, kolikor najbolj mogoče, v okviru mednarodnega sodelovanja, toda ob sodelovanju kompetentnih etnografov prizadetih dežel.

Naprosajo se organi javne uprave in znanstveno-raziskovalne ustanove za kar najizdatnejšo finančno pomoč.

Želi, naj bi se dovolile pri mednarodni zamenjavi realizatorjev kar se da velike olajšave glede cirkulacije gradiva preko državnih mej.

2. Spričo posebno iskrenih in pristrčnih odnosov med etnografi in filmskimi delavci na eni strani ter zastopniki nacionalnih komitejev in nacionalnih ustanov zastopanih držav na drugi strani ter po izredno plodnih teoretičnih delovnih sestankih in predvajanju filmov z njih analizo seminar ugotavlja:

a) Potrebo po čimprejšnji izdelavi natančne tipologije filmov etnografskega značaja in prosi, naj se vsak nacionalni komite seznaani z delovnim dokumentom italijanske delegacije, ki naj mu rabi kot osnova za izdelavo predlogov. Seminar želi, naj bi se nov mednarodni sestanek v najkrajšem času posvetil samo tej temi.

b) Ugotavlja, da je visoka tehnična raven neizogibni pogoj za eksistenco etnografskih filmov. Zato predlaga, naj bi vsak nacionalni komite dal pobudo za prirejanje tečajev za filmsko prakso, namenjene študentom etnologije ob sodelovanju filmskih učnih zavodov. Nadalje priporoča nacionalnim komitejem, naj obstoječe odnose med filmskimi delavci in etnografi v svojih deželah z sistematičnimi sestanki in praktičnimi seminarji in poglobe in s tem omogočijo boljše sodelovanje med njimi.

c) Potrjuje, da je osnovni pogoj za sleherni etnografski film, naj bo že znanstven ali splošno izobraževalen, spoštovanje popolne resničnosti in neokrnjenosti.

d) Seminar je prepričan, da bo etnografski film, ki se bo ustvarjal v pravkar določenem smislu, postal eno izmed najuspešnejših sredstev za boljše spoznavanje, to se pravi, za boljše razumevanje med ljudmi. Sesti mednarodni seminar o etnografskem filmu je bil zgovoren dokaz za to.

e) Končno se seminar toplo zahvaljuje češkoslovaški nacionalni komisiji za UNESCO in vsem tistim, ki so s tolikšno požrtvovalnostjo pripomogli k uresničenju tega seminarja ter mogli tako odločilno in prijateljsko snidenje.

Résumé

LE COLLOQUE INTERNATIONAL DU FILM ETHNOGRAPHIQUE A PRAGUE EN 1957

L'auteur donne un bref rapport sur l'activité du CIFE et sur les thèmes du colloque de Prague. Il y joint le texte intégral des résolutions du colloque.

VIKTOR GERAMB

Franjo Baš

Dne 8. januarja 1958 je umrl v Gradcu Viktor Geramb, upokojeni profesor za etnografijo na tamkajšnji univerzi in ustanovitelj etnografskega muzeja pri Joaneju.

Bil je naš strokovni sosed, v razpravah o kmečki hiši in ljudski noši tudi naš sodelavec, v organizaciji in izgradnji muzeja pa kulturni delavec, ki je na širokem obzorju postavljajl cilje, kakršne je mogel in jih more s pridom upoštevati vsak muzejec.